

บทที่ 4

การสำรวจการสอบวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู

ตอนที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการสำรวจการจัดสอบวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตร ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศนี้ ผู้ทำการสำรวจได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถามรวมทั้งหม้อมี 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครู ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบรรณารักษศาสตร์ และตอนที่ 3 กล่าวถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

แบบสอบถามชุดนี้ส่งไปยังอาจารย์บรรณารักษและอาจารย์ช่วยบรรณารักษของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ จำนวน 29 แห่ง จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับ แยกตามประเภทของสถานที่ตั้งของวิทยาลัยครูได้ดังนี้

วิทยาลัยครูส่วนกลาง	7 แห่ง	จำนวน 15 ฉบับ	ได้รับคืน 15 ฉบับ	คิดเป็นร้อยละ	100
วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค	22 แห่ง	จำนวน 55 ฉบับ	ได้รับคืน 46 ฉบับ	คิดเป็นร้อยละ	83.63
รวมจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด	29 แห่ง	จำนวน 70 ฉบับ	ได้รับคืน 61 ฉบับ	คิดเป็นร้อยละ	87.14

วิทยาลัยครูที่ไม่ได้ตอบกลับมาก็คือ วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

แบบสอบถามจำนวน 61 ฉบับที่ได้รับคืน ผู้วิจัยได้คัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก 1 ฉบับ เหลือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 60 ฉบับ แบ่งเป็นวิทยาลัยครูส่วนกลาง 15 ฉบับ และวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค 45 ฉบับ

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติ พร้อมทั้งการแปลความหมายประกอบปรากฏผลดังนี้

ลักษณะนิสัยของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อทราบถึง อายุ ลำดับชั้นของ ข้าราชการ เวลาที่ที่เคยปฏิบัติงานในท้องสมุค วุฒิทางการศึกษา การปฏิบัติงาน ผลจากการ สอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 17 ลำดับชั้นของข้าราชการพลเรือนสามัญ

ข้าราชการพลเรือนสามัญ	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อย	ความถี่	อัตราส่วนร้อย
ชั้นตรี	4	26.67	25	55.56
ชั้นโท	5	33.33	12	26.67
ชั้นเอก	6	40.00	8	17.77
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ วิทยาลัยครูส่วนกลาง เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นเอกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.67

ส่วนอาจารย์บรรณารักษและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคเป็น ข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่วนข้าราชการพลเรือน สามัญชั้นเอกมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.77

ตาราง 18 ช่วงอายุของอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครู ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ช่วงอายุ	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อย	ความถี่	อัตราส่วนร้อย
21 - 25 ปี	1	6.66	25	55.56
26 - 30 ปี	5	33.34	9	20.00
31 - 35 ปี	4	26.68	5	11.11
36 - 40 ปี	1	6.66	4	8.89
41 - 45 ปี	1	6.66	2	4.44
46 - 50 ปี	2	13.34	-	-
51 ปีขึ้นไป	1	6.66	-	-
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนกลาง มีช่วงอายุระหว่าง 26 - 30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.34 และ ช่วงอายุระหว่าง 21 - 25 ปี 36 - 40 ปี 41 - 45 ปี และ 51 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.66

ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคมีช่วงอายุ ระหว่าง 21 - 25 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.56 และช่วงอายุระหว่าง 41 - 45 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.44

ตาราง 19 ช่วงจำนวนปีการปฏิบัติงานของอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ช่วยบรรณารักษ์
วิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

จำนวนปีที่เคยปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย บรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครู	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
1 - 3 ปี	7	46.66	30	66.68
4 - 6 ปี	3	20.00	6	13.37
7 - 10 ปี	2	13.37	6	13.37
10 ปีขึ้นไป	3	20.00	3	6.68
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาที่อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้เคยปฏิบัติราชการในมหาวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์มาแล้วนั้น อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนกลางมีช่วงการทำงานระหว่าง 1 - 3 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.66 และช่วงการทำงานระหว่าง 7 - 10 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.37

ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคมีช่วงการทำงานระหว่าง 1 - 3 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.68 และ 10 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.68

ตาราง 20 วุฒิทางการศึกษาของอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์
วิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

วุฒิทางการศึกษา	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	6.67	3	6.67
ปริญญาตรี	1	6.67	15	33.32
ปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์	1	6.67	5	11.11
ปริญญาตรีและอนุปริญญา บรรณารักษศาสตร์	6	40.00	7	15.56
ปริญญาตรีและประกาศนียบัตร ชั้นสูงวิชาเฉพาะ	5	33.32	12	26.67
ปริญญาโท	-	-	-	-
ปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์	1	6.67	3	6.67
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า วุฒิทางการศึกษาที่ไ้รับก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่เป็น
อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง มีวุฒิปริญญาตรีและ
อนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
ปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีน้อยที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 6.67

ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค มีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.32 ส่วนวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 21 สาขาวิชาที่เคยไปศึกษาในระดับปริญญาตรีของอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

สาขาวิชาที่เคยศึกษา ในระดับปริญญาตรี	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
มนุษยศาสตร์	-	-	12	26.67
สังคมศาสตร์	3	20.00	1	2.22
วิทยาศาสตร์	1	6.67	5	12.22
อักษรศาสตร์	-	-	-	-
ครูศาสตร์	2	13.33	2	4.44
การศึกษา	9	60.00	25	55.55
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนกลาง มีพื้นฐานการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.67

ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค มีพื้นฐานการศึกษาสาขาวิชาการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.55 สาขาวิชาสังคมศาสตร์ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.22

ตาราง 22 ลักษณะงานที่อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ปฏิบัติ

การปฏิบัติงานของอาจารย์บรรณารักษ์ และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อย	ความถี่	อัตราส่วนร้อย
สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างเดียว	1	6.67	1	2.22
ทำงานและบริการในหอสมุดและ สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์	9	60.00	29	64.45
ทำงานและบริการในหอสมุดสอน วิชาบรรณารักษศาสตร์และ วิชาอื่น ๆ	5	33.33	15	33.33
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนกลาง ทำงานให้บริการในหอสมุด และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียงอย่างเดียว มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.67

ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ได้ทำงานให้บริการในหอสมุดและสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.45 สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียงอย่างเดียว มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.22

ตาราง 23 จำนวนชั่วโมงที่อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ช่วยบรรณารักษ์สอนในรอบ
หนึ่งสัปดาห์

จำนวนชั่วโมงสอน	จำนวนบรรณารักษ์วิทยาลัยครูสวนกลาง		จำนวนบรรณารักษ์วิทยาลัยครูสวนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
1 - 5	4	26.66	5	11.10
6 - 10	9	60.00	15	33.34
11 - 15	1	6.67	24	53.34
16 - 20	-	-	-	-
21 - 25	-	-	-	-
ไม่มีชั่วโมงสอน	1	6.67	1	2.22
รวม	15	100.00	45	100.00

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า จำนวนชั่วโมงสอนของอาจารย์บรรณารักษ์และ
อาจารย์ช่วยบรรณารักษ์ในวิทยาลัยครูสวนกลาง มีช่วงระหว่าง 6 - 10 ชั่วโมง มากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 60.00 ช่วงระหว่าง 11-15 ชั่วโมง และไม่มีชั่วโมงสอนน้อยที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 6.67 ช่วงระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมง และ 21 - 25 ชั่วโมง ไม่มีเลย

ส่วนในวิทยาลัยครูสวนภูมิภาค มีช่วงระหว่าง 11 - 15 ชั่วโมง มากที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 53.34 และช่วงระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมง และ 21 - 25 ชั่วโมง ไม่มีเลย
และไม่มีชั่วโมงสอน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.22

การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู

ตาราง 24 ความสม่ำเสมอในการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. ของวิทยาลัยครู 28 แห่ง

ภาคเรียน	จำนวนวิทยาลัยครูที่จัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์							
	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516
ภาคต้น	6	7	7	6	5	5	5	5
ภาคกลาง	2	2	2	2	3	3	2	2
ภาคปลาย	1	1	1	1	1	1	1	1
ทุกภาคเรียน	17	16	16	17	17	17	20	20
รวม	26	26	26	26	26	26	28	28

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2509 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกภาคเรียน 17 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2510 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกภาคเรียน 16 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2511 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 16 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2512 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 17 แห่งและ

เปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2513 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 17 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2514 วิทยาลัยครู 26 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 17 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ในปี พ.ศ. 2515 วิทยาลัยครู 28 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 20 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง และปี พ.ศ. 2516 วิทยาลัยครู 28 แห่ง เปิดสอนทุกภาคเรียน 20 แห่ง และเปิดสอนภาคปลาย 1 แห่ง ทั้งนี้จะเห็นได้ไ้ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 นั้น วิทยาลัยครูทั่วประเทศจักให้มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกภาคเรียนมากที่สุด และจัดสอนในภาคปลายน้อยที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 25 การจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อที่สอน ระบุ คม ป.กศ.

หัวข้อวิชา	วิทยาลัยครูส่วนกลาง					วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ค่านำหนัก	อันดับ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ค่านำหนัก	อันดับ
บัตรรายการ	15	12	0	69	1	41	15	0	153	1
การจัดหมู่หนังสือ	13	11	1	62	2	30	25	0	140	2
หนังสืออ้างอิง	12	10	4	60	3	20	17	1	95	3
ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือและการระวางรักษา	12	7	1	51	7	15	19	6	89	4
ความสำคัญของห้องสมุด	13	4	12	59	4	14	15	2	74	7
ห้องสมุดแม่ใหม่	10	10	2	52	6	13	20	3	82	5
การทำบรรณานุกรมและเขียนรายงาน	10	13	1	57	5	12	20	2	78	6
ประวัติความเป็นมาของห้องสมุด	2	10	14	40	8	2	23	11	63	8
บุคคลสำคัญในวงการห้องสมุดทั้งไทยและต่างประเทศ	0	11	14	36	9	0	10	23	43	9

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า การให้ความสำคัญของหัวข้อที่สอนนั้น อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูส่วนกลาง ให้ความสำคัญเรื่องบัตรรายการเป็นอันดับ 1 การจัดหมู่หนังสือเป็นอันดับ 2 และบุคคลสำคัญในวงการห้องสมุด ทั้งไทยและต่างประเทศ เป็นอันดับสุดท้าย

ส่วนในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ให้ความสำคัญเรื่องบัตรรายการเป็นอันดับ 1 การจัดหมู่หนังสือเป็นอันดับ 2 และบุคคลสำคัญในวงการห้องสมุดทั้งไทยและต่างประเทศ เป็นอันดับสุดท้าย จะเห็นได้ว่า อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูทุกแห่งทางให้ความสำคัญของหัวข้อวิชาที่สอน มากน้อยเหมือนกัน

ตาราง 26 จำนวนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ของมหาวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์แยกตามระดับชั้นที่สอน

ระดับชั้น	ส่วนกลาง		ส่วนภูมิภาค		รวม	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
ป.กศ.	18	78.26	50	87.72	68	85.00
ป.กศ.ชั้นสูง	5	21.74	7	12.28	12	15.00
	23	100.00	57	100.00	80	100.00

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่สอนระดับ ป.กศ. ในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคมีอัตราสูงกว่าวิทยาลัยครูในส่วนกลาง คิดเป็นร้อยละ 87.72 ส่วนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่สอนระดับ ป.กศ.สูงในวิทยาลัยครูส่วนกลาง มีอัตราสูงกว่าวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 21.74

อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่สอนระดับ ป.กศ. ในวิทยาลัยครูมีอัตราสูงกว่าจำนวนอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่สอนระดับ ป.กศ. ชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 85.00

ตาราง 27 จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางที่เรียนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.กศ.

วิทยาลัยครู	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	รวม	อัตราส่วนร้อย
จันทรเกษม	80	130	187	206	416	213	556	846	2634	10.01
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	449	396	374	368	461	483	1226	1743	5500	20.92
สวนสุนันทา	443	403	356	476	947	468	1158	1470	5721	21.74
สวนกุหลาบ	219	293	258	318	328	264	837	1194	3711	14.11
พระนคร	191	149	236	326	115	239	634	951	2886	10.97
เพชรบุรีวิทยาลัย	208	217	215	249	376	345	687	704	3001	11.41
ธนบุรี	132	224	210	261	270	372	666	717	2852	10.84
รวม	1722	1857	1836	2204	2913	2384	3764	7625	26305	100.00

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่เรียนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.กศ. ของวิทยาลัยครูส่วนกลางนั้น ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 วิทยาลัยครูสวนสุนันทามีอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 21.74 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีอันดับรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 20.92 และวิทยาลัยครูจันทรเกษม มีอัตราน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.01

ตาราง 28 จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.

วิทยาลัยครู	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	รวม	อัตราส่วนร้อย
นครปฐม	115	121	111	151	353	565	1183	1369	3968	4.03
ยะลา	206	324	366	408	452	432	1251	1464	4903	4.98
สงขลา	358	405	369	419	898	240	1208	1654	5551	5.64
นครศรีธรรมราช	242	344	324	450	765	452	1595	1788	5960	6.06
ภูเก็ต	-	-	-	-	-	-	405	838	1243	1.26
หมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี	53	42	57	45	175	675	451	1005	2503	2.54
เพชรบุรี	208	272	419	430	910	512	1382	1769	5902	6.00
เทพสตรี ลพบุรี	260	332	248	389	296	360	1008	1280	4173	4.24
พระนครศรีอยุธยา	337	358	439	510	563	594	1373	1821	5995	6.09
พิจิตรสงคราม พิษณุโลก	260	289	254	296	857	488	1224	1640	5308	5.39
นครสวรรค์	197	283	329	430	735	626	1626	1880	6106	6.20
อุตรดิตถ์	212	270	389	524	660	607	1422	1534	5618	5.71
เชียงใหม่	353	548	294	739	1042	785	1695	1724	7180	7.29
ลำปาง	-	-	-	-	-	-	387	806	1193	1.21

ตาราง 28 จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. (ต่อ)

วิทยาลัยครู	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	รวม	อัตราส่วนร้อย
อุดรธานี	362	293	306	490	732	526	1273	1684	5666	5.76
สกลนคร	149	141	207	252	417	444	1207	1449	4266	4.34
อุบลราชธานี	403	468	400	523	459	459	1241	1806	5759	5.85
มหาสารคาม	334	389	363	213	929	418	1280	1905	5831	5.92
นครราชสีมา	358	410	358	429	476	746	1428	1670	5875	5.97
บุรีรัมย์	-	-	-	-	-	-	796	907	1703	1.73
ฉะเชิงเทรา	294	202	219	293	345	364	625	841	3243	3.29
จันทบุรี	-	-	-	-	-	-	116	377	493	0.50
รวม	4701	5491	5452	6991	11064	9293	24236	31211	98439	100.00

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. ของวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคนี้ ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 วิทยาลัยครูเชียงใหม่มีอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 7.29 วิทยาลัยครูนครสวรรค์ มีอันต่ำรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 6.20 และวิทยาลัยครูจันทบุรี มีอัตราน้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 0.50

ตาราง 29 จำนวนผู้เรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นมัธยมศึกษา (วิชาบรรณารักษศาสตร์) (หลักสูตร 1 ปี)

ปี พ.ศ.	ชาย	อัตราส่วนร้อย	หญิง	อัตราส่วนร้อย	รวม	อัตราส่วนร้อย
2510	8	27.59	20	19.61	28	21.37
2511	6	20.69	30	29.41	36	27.48
2512	3	10.34	15	14.71	18	13.74
2513	3	10.34	30	29.41	33	25.19
2514	9	31.04	7	6.86	16	12.22
รวม	29	100	102	100	131	100

จากตาราง 29 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้เรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นมัธยมศึกษา มีอัตราเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไปในแต่ละปี ปีที่มีจำนวนผู้เรียนมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2511 คิดเป็นร้อยละ 27.48 และปีสุดท้ายของการจัดสอนหลักสูตรระดับนี้ มีจำนวนผู้เรียนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.22 แสดงถึงความนิยมในการเรียนวิชานี้ลดลงไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 30 จำนวนนักศึกษา ป.กศ.สูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา	วิทยาลัยครู	ชาย	อัตราส่วนร้อย	หญิง	อัตราส่วนร้อย	รวม	อัตราส่วนร้อย
2515	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	5	-	17	-	22	-
2516	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	16	47.06	23	50.00	39	48.75
	นครราชสีมา	18	52.94	23	50.00	41	51.25
	รวม	34	100	46	100	80	100

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอก ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2516 ในวิทยาลัยครู 2 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 102 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 39 คน นักศึกษาหญิง 63 คน และวิทยาลัยครู นครราชสีมา มีจำนวนผู้เรียน อัตราสูงกว่า วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าฯ คิดเป็นร้อยละ 51.25 และ ความนิยมในการเรียนวิชานักศึกษาหญิงมีมากกว่านักศึกษาชาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 32 วิชาที่เปิดสอนใน ป.กศ.ชั้นสูง วิชาโท ของวิทยาลัยครู 4 แห่ง

ปีการศึกษา	วิทยาลัยครู	ภาคต้น		ภาคกลาง		ภาคปลาย	
		วิชา	น.ก/ช.ม	วิชา	น.ก/ช.ม	วิชา	น.ก/ช.ม
2515	เพชรบุรี	บร.3	2/3	บร.5	2/2	บร.7	4/5
		บร.4	1/1	บร.6	3/3	บร.19	2/3
	บ้านสมเด็จเจ้า	บร.7	4/5	บร.3	2/3	บร.8	3/4
				บร.9	3/4	บร.19	2/3
2516	เพชรบุรี	บร.8	3/4	บร.9	3/4		
				บร.10	2/2		
				บร.3	2/3		
	บ้านสมเด็จเจ้า	บร.5	2/2	บร.6	3/3		
		บร.10	2/2	บร.4	1/1		
	สงขลา			บร.3	2/3		
	อยุธยา	บร.3	2/3	บร.6	3/3		
		บร.4	1/1	บร.7	4/5		
บร.5		2/2					

จากตาราง 32 แสดงให้เห็นว่า ในปีการศึกษา 2515 ซึ่งเป็นปีแรก วิทยาลัยครูที่จัดสอนวิชาโทมี 2 แห่ง เปิดสอนทั้งหมด 8 วิชา ส่วนในปีการศึกษา 2516 มีวิทยาลัยครู 4 แห่ง ที่จัดสอนวิชาโท จำนวนทั้งหมด 11 วิชา จึงมีวิทยาลัยครูรวม 4 แห่ง ที่เปิดสอนวิชาโท บรรณารักษศาสตร์ ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ในปีการศึกษา 2515 - 2516

ตาราง 33 วิชาที่เปิดสอนในชั้น ป.กศ.สูง วิชาเอกของวิทยาลัยครู 2 แห่ง

ปีการศึกษา	วิทยาลัยครู	ภาคต้น		ภาคกลาง		ภาคปลาย			
		วิชา	น.ก/ช.ม	วิชา	น.ก/ช.ม	วิชา	น.ก/ช.ม		
2515	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	บร.7	4/5	บร.3	2/3	บร.8	3/4		
				บร.9	3/4			บร.19	2/3
								บร.15	4/4
2516	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	บร.5	2/2	บร.20 5/360					
				บร.10	2/2				
				บร.11	2/2				
				บร.12	2/2				
				บร.13	2/2				
				บร.14	2/2				
				นครราชสีมา	บร.3	2/3	บร.4	1/1	
บร.5	2/2	บร.6	3/3						
		บร.7	4/5						

จากตาราง 33 แสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเปิดสอนวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ ในปีการศึกษา 2515 แห่งแรกและแห่งเดียว จำนวน 6 วิชา ส่วนใน
 ปีการศึกษา 2516 มีวิทยาลัยครู 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครู
 นครราชสีมา ที่เปิดสอนระดับวิชาเอก จำนวน 11 วิชา วิชาที่เปิดสอนบางวิชาเปิดซ้ำกันใน
 ระหว่างวิทยาลัยครูทั้งสองแห่งนี้

ตาราง 34 การใช้วิธีสอนบรรณารักษศาสตร์ แบบต่าง ๆ

วิธีสอน	จำนวนเปอร์เซ็นต์ ของวิธีสอนแบบต่าง ๆ				
	น้อยกว่า 50 %	50 %	60 %	70 %	80 %
บรรยาย	7	26	14	-	13
ปฏิบัติ	31	20	6	-	3
ศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด	33	23	4	-	-

จากตาราง 34 แสดงให้เห็นว่า เกี่ยวกับวิธีที่ใช้ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ นั้น อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ให้คำตอบดังนี้

วิธีบรรยาย อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ คือจำนวน 53 ใน 60 คน เห็นว่าคนใช้วิธีนี้ ครึ่งหนึ่ง หรือมากกว่าครึ่งของการสอนในชั้น

วิธีปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนประมาณครึ่งหนึ่ง คือจำนวน 29 ใน 60 คน ตอบว่า ใช้วิธีนี้ 50 % หรือมากกว่า

และวิธีศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดมีอยู่เกือบครึ่งหนึ่งคือจำนวน 27 ใน 60 คน ใช้ในการสอนครึ่งหนึ่งหรือเกินกว่า

จึงอาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง เพียงวิธีเดียว แต่ส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายกันมาก ส่วนวิธีปฏิบัติกับการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด มีอยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง เท่านั้นที่ใช้พอประมาณ

ตาราง 35 จำนวนนักศึกษาของวิทยาลัยครู 10 แห่ง ที่ไต่ทำงานของสมุคภายหลังการเรีนวิชาบรรณารักษศาสตร์

วิทยาลัยครู	จำนวนนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนกลาง		วิทยาลัยครู	จำนวนนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค	
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ		ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ
จันทรเกษม	27	16.87	เพชรบุรี	18	25.00
บ้านสมเด็จเจ้า	45	28.13	มหาสารคาม	15	20.83
พระนคร	30	18.75	ยะลา	13	18.06
เพชรบุรีวิทยาลัยสงครณ	30	18.75	สกลนคร	16	22.22
สวนดุสิต	28	17.50	อุบลยา	10	13.89
รวม	160	100.00		72	100.00

จากตาราง 35 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่ไต่ทำงานของสมุคหลังจากเรีนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ไปแล้วนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 232 คน แบ่งเป็นวิทยาลัยครูส่วนกลาง 160 คน วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค 72 คน ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 28.13 วิทยาลัยครูจันทรเกษม มีอัตราน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.87 ส่วนวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค วิทยาลัยครูเพชรบุรี มีจำนวนผู้ไต่ทำงานอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 และวิทยาลัยครูอุบลยา มีอัตราน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.89

ตาราง 36 วิชาที่เรียนแล้วใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนได้

ใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนได้	วิทยาลัยครูสวนกลาง		วิทยาลัยครูสวนภูมิภาค		รวม	อัตราส่วนร้อยละ
	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ	ความถี่	อัตราส่วนร้อยละ		
น้อยกว่า 50 %	2	13.33	2	4.44	4	6.67
50 %	3	20.00	7	15.56	10	16.67
60 %	4	26.67	10	22.22	14	23.32
70 %	2	13.33	14	31.11	16	26.67
80 %	3	20.00	9	20.00	12	20.00
มากกว่านี้	1	6.67	3	6.67	4	6.67
รวม	15	100.00	45	100.00	60	100.00

จากตาราง 36 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ไปแล้ว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนได้ในวิทยาลัยครูสวนกลาง มีอัตราสูงสุด 60 % คิดเป็นร้อยละ 26.67 อัตราน้อยที่สุดมากกว่า 80 % คิดเป็นร้อยละ 6.67 ส่วนในวิทยาลัยครูสวนภูมิภาค มีอัตราสูงสุด 70 % คิดเป็นร้อยละ 31.11 อัตราน้อยที่สุดน้อยกว่า 50 % คิดเป็นร้อยละ 4.44 จากผลวิเคราะห์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนได้มากกว่าครึ่งหนึ่งคือถึง 40 % คิดเป็นร้อยละ 26.67 ส่วนผู้ที่นำไปใช้ประโยชน์เกือบไม่เลยหรือใช้ประโยชน์ไ้มากกว่า 80 % นั้น มีอัตราน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 6.67

ความเห็นในการจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

จากการสอบถามความเห็น ในเรื่องการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับวิทยาลัยครู เกี่ยวกับเนื้อหา หลักสูตร และปัญหาหรืออุปสรรคในการสอน ผลการสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 37 ความเห็นในเรื่องเนื้อหาและหลักสูตรระดับ ป.กศ. ของอาจารย์บรรณารักษ์ และอาจารย์ช่วยบรรณารักษวิทยาลัยครู 28 แห่ง

ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักสูตร	จำนวนคำตอบ	อัตราส่วนร้อย
เนื้อหาโดยทั่วไป ไปในหลักสูตรมากเกินไป	50	22.73
เนื้อหาบางเรื่องซ้ำซ้อนกับวิชา ภาษาไทย 2	10	4.55
เนื้อหาบางเรื่องมีความละเอียดมากเกินไปจนจำเป็น บัตรรายการ ประวัติของสมุด	30	13.64
เนื้อหาไปตรงกับวัตถุประสงค์ทางใจ ไม่เน้นความสำคัญ ที่ใหญ่เริ่มมีพื้นฐานความรู้ในการใช้ของสมุด	25	11.36
เนื้อหามากเกินไป มุ่งในด้านการสอนแต่ปฏิบัติอย่างเฉื่อย	25	11.36
เนื้อหาบางเรื่องไม่ เช่น มารยาทในการใช้ของสมุด	5	2.27
เนื้อหาไม่เหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้	38	17.27
เนื้อหาไม่สัมพันธ์กับเวลาที่กำหนดให้	24	10.91
เนื้อหาบางเรื่องควรเพิ่มเติมรายละเอียด เช่น การทำ รายงาน การลงเชิงอรรถ	3	1.36
เนื้อหาบางเรื่องควรปรับปรุงให้ดีกว่านี้ เช่น การจัดหมู่หนังสือ ของสมุดแบบใหม่	3	1.36
เนื้อหาโดยทั่วไปเหมาะสมแล้ว	2	0.92
เนื้อหาตรงตามหลักสูตร มีเนื้อหาครบถ้วนเหมาะสมกับผู้เรียนระดับนี้	5	2.27
รวม	220	100.00

จากตาราง 37 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ มีความเห็นเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเน้นวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนในระดับ ป.กศ. จะต้องเรียนนั้น อาจารย์ผู้สอนทั้งหมดมีความเห็นตรงกันมากที่สุดว่า เนื้อหาโดยทั่ว ๆ ไปในหลักสูตร มากเกินไป ควรจะไต่ค้คออกเสียบาง คิดเป็นร้อยละ 22.73 ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา โดยทั่วไปเหมาะสมดีแล้ว มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.92

ตาราง 38 ความเห็นในเรื่องเนื้อหาและหลักสูตรระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ของอาจารย์บรรณารักษ์ และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เฉพาะวิทยาลัยครูที่เปิดสอน 5 แห่ง

ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักสูตร	จำนวนคำตอบ	อัตราส่วนร้อยละ
เนื้อหาบางวิชายากและซ้ำซ้อนกันในแต่ละวิชาที่เรียน	7	23.33
เนื้อหาบางวิชาไม่เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้	2	6.67
เนื้อหาในแต่ละวิชามากเกินไป	8	26.67
เนื้อหาบางวิชาไม่สัมพันธ์กับความรู้เดิมของผู้เรียน	4	13.33
เนื้อหาบางวิชาไม่สัมพันธ์กับเวลาและความมุ่งหมาย	2	6.67
เนื้อหาบางวิชาไม่ชอบขยายกว้างกว่าชื่อวิชา	1	3.33
เนื้อหาโดยทั่วไปไม่มีความสัมพันธ์กับความมุ่งหมายดี	2	6.67
เนื้อหาเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูง	3	10.00
เนื้อหาและหลักสูตรเหมาะสมกับการศึกษาระดับนี้	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์มีความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักสูตรการสอนระดับ ป.กศ.ชั้นสูง วิชาเอกและวิชาโท ว่าเนื้อหาในแต่ละวิชามากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 26.67 อันดับรองลงมาคือ เนื้อหาบางวิชายากและซ้ำซ้อนกันในแต่ละวิชาที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ส่วนความเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายของเนื้อหา กว้างกว่าชื่อวิชา และหลักสูตรกับเนื้อหาเหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับนี้ มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตอนที่ 2

การอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

อาจารย์บรรณารักษะและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษะวิทยาลัยครูส่วนกลาง เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นเอกมากที่สุด หมายความว่าไต่ถามการปฏิบัติงาน และมีประสบการณ์ทางด้านการสอนในวิทยาลัยครูมานาน ตรงข้ามกับอาจารย์บรรณารักษะและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษะวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรี เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการขยายตัวของวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาค เช่นการยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูส่วนภูมิภาคเป็นวิทยาลัยครู 6 แห่ง¹ หรือการเปิดวิทยาลัยครูแห่งใหม่เพิ่มขึ้นในภาคต่าง ๆ² หรือการเปิดสอนนอกเวลาแก่บุคคลภายนอก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513³ ซึ่งส่งผลให้มีการขยายตัวของห้องสมุดและการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาในวิทยาลัยครู จึงมีการบรรจุข้าราชการครูเขาทำหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์บรรณารักษะมากขึ้น สิ่งที่ยืนยันเหตุผลข้างต้นพิจารณาได้จากจำนวนปีของการปฏิบัติราชการในวิทยาลัยครู

¹ กระทรวงศึกษาธิการ กองวางแผนการศึกษา, รายงานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ 2513 (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ, 2514) หน้า 31.

² กรมการฝึกหัดครู สถิติการศึกษากรมการฝึกหัดครู ปีการศึกษา 2514 (กรมการฝึกหัดครู, 2514), หน้า 1.

³ กระทรวงศึกษาธิการ กองวางแผนการศึกษา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

ปรากฏว่าอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ การปฏิบัติราชการในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์วิทยาลัยครูในช่วง 1 - 3 ปี มากที่สุด ดังตาราง 19

สำหรับด้านพื้นความรู้ทางการศึกษา อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครู มีระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในสาขาวิชา การศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณา ความรู้ด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏว่า อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูส่วนกลางมีวุฒิคุณปริญญาบรรณารักษศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงข้ามกับอาจารย์ บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรี ไม่มีวุฒิ ทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากการขยายตัวของวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคดังกล่าว แล

ในด้านการปฏิบัติงาน อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์วิทยาลัยครู ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ ใ้ปฏิบัติงานที่ตรงกับหน้าที่และความรับผิดชอบคือ ทำงาน และบริการในห้องสมุด และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทวย จำนวนชั่วโมงที่สอนนั้น อาจารย์ ผู้สอนในวิทยาลัยครูส่วนกลางสอนน้อยชั่วโมงกว่าอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค แต่ จำนวนชั่วโมงที่สอนนั้นไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับหมวดวิชาอื่น ทำให้มีเวลาสำหรับ นักศึกษามากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดผลดีแก่การศึกษา กล่าวคือสามารถใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า ใ้ถูกต้อง และทำให้รู้จักใช้ความรู้ที่ไ้รับมาให้เป็นประโยชน์ เพื่อการศึกษา เาเรียนของตน และของผู้อื่นใ้

การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู

ในการจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรของวิทยาลัยครู 28 แห่ง ระหว่างปี พ.ศ. 2509 ถึงปี พ.ศ. 2516 นั้น วิทยาลัยครูเหล่านั้นใ้จัดใ้มีการสอนวิชานี้ ในทุกภาคเรียนมากที่สุด และจัดสอนในภาคปลายน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากจำนวนผู้ เรียนในแต่ละวิทยาลัยครูมีจำนวนสูงมาก ดังตาราง 27 และ 28 ส่วนจำนวนผู้สอนเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนแล้ว ทำให้วิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไม่สามารถที่จะเปิดสอนวิชานี้

ให้แก่นักศึกษาพรอม ๆ กันในภาคเรียนภาคต้นของปีการศึกษาแรกได้ นักศึกษาบางคนจึงต้องเรียนในภาคกลาง บางคนได้เรียนในภาคปลาย และบางคนอาจจะได้เรียนในภาคเรียนภาคต้นของการศึกษาปีที่สองก็มี หมายความว่า นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการบางอย่างในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แลจากห้องสมุด เมื่อได้มีการศึกษาวิชานี้ในระยะต่อมา ความรู้ที่ได้รับในภายหลังจึงไม่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาเท่าที่ควร ทำให้มีวัตถุประสงค์ที่เินทางไว้สำหรับการเรียนวิชานี้ และนักศึกษาที่ไม่ได้ใช้วิชาที่เรียนไปให้เป็นประโยชน์

ส่วนเนื้อหาที่จัดสอนตามหลักสูตรระดับ ป.กศ. นั้น มีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับความมุ่งหมาย และหวังที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้หนังสือและห้องสมุดอย่างถูกต้อง ให้ใช้ได้เพื่อการศึกษาอย่างแท้จริง อาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์ทั้งหมดในคณะวิทยาลัยครู จึงให้ความสำคัญเนื้อหาบางเรื่องมาก และเน้นการสอนเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษ ดังตาราง 25 จะเห็นว่าการใช้บัตรรายการเป็น มีความสำคัญเป็นอันดับแรก การรู้จักค้นหาหนังสือโดยใช้บัตรรายการ และเลขหมู่มีอันดับรองลงมา และการใช้หนังสืออ้างอิงเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าให้ความสำคัญเป็นอันดับที่สาม สำหรับเรื่องบุคคลสำคัญในวงการห้องสมุดทั้งไทยและต่างประเทศ ให้ความสำคัญน้อยที่สุด ในบางวิทยาลัยครูเกือบจะไม่ให้ความสำคัญเกี่วข้องเรื่องนี้เลย เพราะไม่สอนในชั้นเรียนแต่ใช้ชื่อมอบหมายให้นักศึกษาไปอ่านและค้นคว้าด้วยตนเอง แลนำมารายงานหน้าชั้น หรือไว้วิธิอภิปรายกลุ่ม และในบางวิทยาลัยครูใช้วิธีให้ทำรายงานมาส่งผู้สอน และเมื่อถึงเวลาออกสอบก็จะถามผู้เรียนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพื่อจะถามเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญมากกว่า

สำหรับอาจารย์ผู้สอนนั้น เนื่องจากวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. นี้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรที่นักศึกษาทุกคนในสถาบันฝึกหัดครูต้องเรียน จึงมีการใช้ผู้สอนเป็นจำนวนมาก จำนวนอาจารย์ผู้สอนในระดับนี้จึงมีความแตกต่างจากระดับ ป.กศ.ชั้นสูงมาก คือมีจำนวนมากกวาจำนวนอาจารย์ผู้สอนในระดับ ป.กศ. คิดเป็นร้อยละ 85 ในขณะที่จำนวนอาจารย์ผู้สอนในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 15 เท่านั้น ดังตาราง 26 และเนื่องจากว่า การศึกษาวิชาในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงมีเปิดสอนเพียง 5 แห่งเท่านั้น คือส่วนกลางเปิดสอนที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่วนภูมิภาคมีสอนที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี วิทยาลัยครู

อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จึงใช้จำนวนผู้สอนน้อย หนึ่งวิชาที่เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ทั้งวิชาโทและวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ไม่ได้อเปิดสอนพร้อมกันหมดทุกวิชา บางวิทยาลัยครูเลือกเปิดเพียงวิชา เช่นอย่างในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีแรกที่จัดการสอนวิชานี้ ระดับ ป.กศ.ชั้นสูงวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเปิดสอน 6 วิชา วิทยาลัยครูเพชรบุรีเปิดสอน 5 วิชา สำหรับระดับวิชาโท ส่วนระดับวิชาเอก มีวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอน 6 วิชา ครั้นถึงปี พ.ศ. 2516 วิทยาลัยครูต่าง ๆ เปิดสอนวิชาโทและวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์มากขึ้น แต่ไม่มีการสอนในทุกวิทยาลัยครู เช่นการสอนในระดับ ป.กศ. กังการาง 32 และ 33 ซึ่งจากวิชาที่เปิดสอนนี้ทำให้เห็นจำนวนผู้สอนในระดับนี้ได้อย่างชัดเจน

จำนวนผู้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. ระหว่างปี พ.ศ. 2509 ถึงปี พ.ศ. 2516 นั้น วิทยาลัยครูส่วนกลางมีอัตราสูงกว่าวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค วิทยาลัยครูส่วนต้นทามีจำนวนผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 21.74 ซึ่งเป็นอัตราสูงสุดอันดับรองลงมาคือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูจันทบุรี มีอัตราผู้เรียนต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 0.50 แสดงให้เห็นว่านักศึกษานิยมเรียนในวิทยาลัยครูส่วนกลางมากกว่าวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่นความเจริญก้าวหน้าของวิทยาลัยครูนั้น จำนวนผู้สอนที่มีมากกว่าและดีกว่า ซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องนัก เพราะกรมการฝึกหัดครูมีนโยบายที่จะปรับปรุงวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคมากกว่า พยายามส่งเสริมวิทยาลัยครูเหล่านั้นทุก ๆ ด้าน ส่วนจำนวนผู้เรียนในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง มีจำนวนไม่มากเท่ากับระดับ ป.กศ. เพราะเป็นวิชาเลือก ไม่ใช่วิชาบังคับที่ทุกคนต้องเรียน มีผู้เลือกเรียนเป็นวิชาเอก 102 คน และวิชาโทจำนวน 312 คน จะเห็นได้ว่ายังมีจำนวนไม่มากนัก อาจเป็นเพราะเพิ่งจะเริ่มมีการสอนเพียงสองปี ยังไม่เป็นที่แพร่หลายแก่นักศึกษาทั่ว ๆ ไป และยังปรากฏอีกว่า ความนิยมในการเรียนวิชานี้ของนักศึกษาหญิงมีมากกว่านักศึกษาชาย

วิธีสอนที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น อาจารย์ผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว แต่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายกันมาก ส่วนวิธีปฏิบัติก็กับการศึกษาคนควาในหอสมุด มีอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ใช้อย่างพอประมาณ กังการาง 34

ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลหลายประการ อาจจะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชามาก เนื้อหาวิชายาก เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรน้อยไม่ไค้ตราส่วนกับเนื้อหาวิชา ขาดแคลนหนังสือคู่มือ หนังสือและอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ อาจารย์ผู้สอนส่วนมากจึงนิยมใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ

เหตุที่ไม่มีการสอนวิชานี้ในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.ชั้นสูงนั้น เป็นเพราะบางวิทยาลัยครู คือ วิทยาลัยครูจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี วิทยาลัยครูภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และวิทยาลัยครูลำปาง จังหวัดลำปาง เพิ่งเปิดทำการสอนและเพราะมีอาจารย์ผู้สอนเพียงคนเดียว ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานในห้องสมุดทั้งหมด และทำการสอนคหกรรม ไม่สามารถที่จะสอนนักศึกษาได้ในระยะเริ่มแรกที่มีการสอน โดยเฉพาะในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง คนข้างมีปัญหาเรื่องการเปิดสอนมากกว่า เพราะต้องใช้ผู้สอนมาก อาจารย์ผู้สอนต้องมีเวลาเพียงพอสำหรับการเตรียมการสอน วิชาที่เปิดสอนมีหลายวิชา อุปกรณ์การสอนและหนังสือคู่มือไม่เพียงพอ ทำให้เห็นว่าเหตุผลที่ไม่เปิดสอนวิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงนั้น เป็นเพราะวิทยาลัยครูเหล่านั้นยังไม่พร้อมที่จะสอน ในปี พ.ศ. 2515 - 2516 แดคาทวิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม และวิทยาลัยครูสกลนคร จังหวัดสกลนคร พร้อมที่จะเปิดสอนได้ในปี พ.ศ. 2517 นี้ ซึ่งจะส่งผลให้วิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับวิชาเอกและวิชาโท เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

นักศึกษาที่เรียนแล้วไค้ทำงานห้องสมุดบางหรือไม่นั้น จากงานวิจัยของลัดดา ประเสริฐกุล เรื่องการติดตามพิจารณาศึกษาผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง รุ่นที่ 1 และ 2 ของวิทยาลัยครู ใค้ข้อมูลแสดงงานพิเศษที่ผู้สำเร็จการศึกษา ใค้ปฏิบัตินอกเหนือจากการสอน ปรากฏว่ามีผู้สำเร็จการศึกษาใค้รับมอบหมายใค้ปฏิบัติงานพิเศษทั่ว ๆ ไป งานดูแลห้องสมุดเป็นงานที่ผู้สำเร็จใค้รับทำ คิดเป็นร้อยละ 10.12 นับว่าเป็นอันดับที่ 3 รองจากงานสอนพิเศษและกิจกรรมพิเศษ ในระยะต่อมา คือระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 พบว่าจำนวน

4 ลัดดา ประเสริฐกุล, "การติดตามพิจารณาศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง รุ่นที่ 1 และ 2" วารสารการวิจัยทางการศึกษา 2 (มกราคม - เมษายน 2507), หน้า 27.

วิจัยเกี่ยวกับความเห็นในการจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ดังตาราง 37 นอกจากนี้ เนื้อหาโดยทั่ว ๆ ไปในหลักสูตรมากเกินไปแล้ว เนื้อหาบางเรื่องมีความละเอียดมากเกินไป ความจำเป็นของผู้เรียนระดับนี้ เนื้อหาบางเรื่องที่ควรนำมาสอนไม่มีในหลักสูตร มุ่งใน การสอนทฤษฎีอย่างเดียว มีความซ้ำซ้อนกับเนื้อหาในวิชาภาษาไทย ไม่เน้นความ สำคัญที่ใหญ่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ในการใช้ห้องสมุด ไม่เหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ หมายความว่าจำนวนหน่วยกิตควรที่จะเพิ่มให้มากกว่านี้ และเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ ในการสอน ทั้งนี้ควรเพิ่มเติมรายละเอียดในเนื้อหาบางเรื่องและเนื้อหาบางเรื่องควรปรับปรุง ให้ดีกว่านี้ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้

สำหรับในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงนั้น อาจารย์บรรณารักษกับอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษใน วิทยาลัยครูส่วนกลาง 1 แห่ง และส่วนภูมิภาค 4 แห่ง มีความเห็นพ้องกันมากที่สุดเกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ว่า เนื้อหาในแต่ละวิชาที่จัดให้สอนนั้นมากเกินไป ควรจะไต่คุดออกเสียบ้าง เพื่อจะไต่ตรงกันกับความมุ่งหมายและเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับความเห็นในการจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง เฉพาะวิทยาลัยครูที่เปิดสอน 5 แห่ง ดังตาราง 38 นอกจากนี้ในการจัดสอน ระดับนี้ อาจารย์บรรณารักษและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ ยังมีความเห็นที่อาจสรุปได้คือว่า เนื้อหาบางวิชายากและซ้ำซ้อนกันในแต่ละวิชาที่เรียน ไม่สัมพันธ์กับประสบการณ์และความรู้เดิม ของผู้เรียน ทั้งไม่สัมพันธ์กับเวลาและความมุ่งหมายด้วย เนื้อหาบางวิชาไม่เหมาะสมกับเวลา ที่กำหนดให้ ทั้งนี้ควรที่จะไต่มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เนื้อหาโดยทั่วไปของรายวิชา มีความ สัมพันธ์กับความมุ่งหมายคือ เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูง และเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมกับการศึกษาในระดับนี้ ผู้เรียนอาจนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับเหตุการณ์ ปัจจุบันได้

ตอนที่ 3

ราชธานีอยุธยาและวิชาที่จัดสอนในระคับ ป.กศ. และ ป.กศ. ขึ้นสูง

ระคับ ป.กศ. ส่วนกลางไคแก

จันทรเกษม

ชนบุรี

บานสมเด็จเจ้าพระยา

พระนคร

เพชรบุรีวิทยาลัย

สวนดุสิต

สวนสุนันทา

ส่วนภูมิภาค ไคแก

จันทบุรี

ฉะเชิงเทรา

เชียงใหม่

เทพศครี ลพบุรี

นครปฐม

นครราชสีมา

นครศรีธรรมราช

นครสวรรค์

บุรีรัมย์

พิบูลสงคราม พิษณุโลก

เพชรบุรี

ภูเก็ต

มหาสารคาม

ยะลา

ลำปาง

สกลนคร

สงขลา

หมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

อยุธยา

อุตรดิตถ์

อุบลราชธานี

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.ชั้นสูง)

ส่วนกลาง ไท่แก

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

ส่วนภูมิภาค ไท่แก

นครราชสีมา

เพชรบุรี

สงขลา

อยุธยา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชาที่จัดสอนในวิทยาลัยครู

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

บร. 1

หลักการใช้นั่งสื่อนั่งและห้องสมุด

บร. 2

ปฏิบัติการห้องสมุด

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (วิชาเอก และวิชาโท)

บร. 3

ห้องสมุดและสังคม

บร. 4

หลักการเลือกซื้อหนังสือ

บร. 5

วรรณกรรมสำหรับเด็ก

บร. 6

งานเทคนิคของห้องสมุด

บร. 7

การทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือ 1

บร. 8

บริการห้องสมุด 1

บร. 9

บริการตอบคำถาม 1

บร. 10

การบริหารงานห้องสมุด

บร. 11

วรรณกรรมวิทยาศาสตร์

บร. 12

วรรณกรรมทางมนุษยศาสตร์

บร. 13

วรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่

บร. 14

วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์

บร. 15

บัตรรายการและการจัดหมู่หนังสือ 2

บร. 16

บริการห้องสมุด 2

บร. 17

บริการตอบคำถาม 2

บร. 18

การบริหารงานห้องสมุด 2

บร. 19 (กศ. 319)

วิธีสอนการใช้ห้องสมุด

บร. 20 (กศ. 300)

การฝึกงานห้องสมุด

หมายเหตุ

นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาโท ให้เรียนวิชา บร. 3 ถึง บร. 10.